

VINOGRAD

Ker je letos zaradi hladnega in deževnega leta zakasnilo zorenje grozdja, naj vinogradniki počakajo s trgatvijo čim dalje, da bo grozdje čim bolj dozorelo, doseglo višjo stopnjo sladkorja in da bo vino doseglo boljše kvaliteto. Pri trgatvi naj se ločijo suhe in rjave, od peronospore napadene jagode od zdravih, ker bi sicer vino dobilo bolj trpek in grenak okus ter močnejšo barvo.

Trgatev naj se izvrši — če le mogoče — ob suhem vremenu in naj se grozdje takoj spravi v stiskalnico, mošt pa takoj v sode. Sodi naj se ne napolnijo popolnoma z moštom, ker bi sicer pri kipenju silile pene iz sode. Na sod naj se postavijo kipelne vehe. Ko je burno kipenje končano, napolnimo sode in pustimo še kipelno veho. Ko je pa

kipenje popolnoma končano, snamemo kipelno veho, očistimo sod od pen in ga zamašimo z navadno veho.

V vinogradih ni v tem mesecu drugega dela kot zimska kop. Vendar bo letos to mogoče le onim vinogradnikom, ki bodo mogli sami to delo opraviti. Dobro opravljena zimska kop je kakor pol gnojenja, kar je važno posebno sedaj, ko primanjkuje hlevskega gnoja in umetnih gnojil. Zimsko kop opravimo, ko zemlja ni premokra in ko še ni zmrznila. Vinograd je prekopati 20—25 cm globoko in zemljo pustiti čez zimo v grobih kepah. Trte se pa morajo osipati. Zemlja čez zimo dobro premrzne, se laže razkrajja, zalega mrčesa in plevel se uniči. Spomladi se zemlja na površju bolj hitro osuši in prvo kop lahko opustimo ali kasneje izvršimo.

P O L J E

V kolikor še nismo posejali ozimin, je v začetku tega meseca še čas za setev rži in ječmena; treba pa je pohiteti. Pšenico lahko sejemo še do srede oktobra.

Zanjemo ejdo, spravljamo peso, korenje ter zelje in proti koncu meseca že tudi repo ter zelje. Ko spravljamo peso, korenje in repo, odberemo tudi semenske rastline za prihodnje leto. V ta namen izločimo rastline, ki imajo za dotično sorto značilne lastnosti ter srednje debelo pravilno razraslo korenino in jih spravimo na suhem prostoru v kleti ali še boljše v zemljo. Semence odberemo že na njivi in jim odtrgamo ali odvijemo liste tako, da ne ranimo srca.

V mesecu oktobru se pridelek pese in repe še znatno poveča, posebno če je sončno vreme, vendar je treba poskrbeti, da je korenje in pesa spravljena do začetka hujšega mraza. Korenje in peso, ki smo ju zgodaj spravili, pokrmimo najprej, ker se slabše drži čez zimo, kakor ona pesa, ki smo jo pozno spravili.

V drugi polovici oktobra preorjemo njive za zimsko praho. V kolikor imamo hlevski gnoj, ga razvozimo, in sicer predvsem na one njive, kjer bo prihodnje leto krompir

in koruza ter ga plitvo podorjemo. Nekoliko pozneje te njive globoko preorjemo in jih pustimo čez zimo v surovi brazdi. Ako imamo podrivac ali podzemni rahljač, pa gremo s tem orodjem takoj za plugom, ki z njim podoravamo hlevski gnoj. Vsekakor pa je treba prazne njive jeseni globoko obdelati, in sicer vsaj one, ki bodo prihodnje leto posajene z okopavinami, zlasti s koruzo, peso, zeljem in krompirjem. Brez globokega obdelovanja ni uspešnega in dobičkanosnega poljedelstva. Globoko obdelana zemlja v jeseni pa je prvi pogoj za zvišanje in stalnost pridelkov. Globoko je zemlja obdelana, ako znaša globina brazde vsaj 20 cm.

K. O.

Pravočasna uporaba hlevskega gnoja

Hlevski gnoj je treba pravočasno pred setvijo zaorati, da se dovolj razkroji in da njegove hranilne snovi preidejo v raztopino. Samo raztopljene hranilne snovi lahko sprejmejo rastlinske korenine kot hrano za rastlino. Čim manj je gnoj zrel, toliko prej ga je treba zaorati, da more delovati na setev. Čas zavarovanja je odvisen tudi od lastnosti

in kakovosti zemlje. V težkih zemljah teče razkrajanje počasneje, zato je treba gnojiti s hlevskim gnojem toliko prej. Nasprotno pa v lahkih zemljah gnoj zelo hitro razpada in zato jim rajši gnojimo spomladi. Obilne jesenske in zimske padavine bi do spomladi velik del rastlinskih hranilnih snovi že izprale, posebno ker jih ravno lahke zemlje pred izpiranjem slabo zadržujejo.

Na težkih zemljah spomladansko zaoravanje hlevskega gnoja ni umestno. Težka

zemlja preprečuje dotok zraka, gnoj se brez dotoka zadostne množine zraka ne razkraja pravilno, nastajajo škodljive kisline, ki napravljajo težko zemljo še težjo. Tega se ni bati pri jesenskem zaoravanju, ker zimski mraz dobro prerahlja tudi težke zemlje in jih odpre za dotok zraka.

Hlevski gnoj zaoravamo plitveje, v kolikor je zemlja težja. Na lahkih zemljah lahko pade gnoj do 15 cm, na srednje težkih 10 do 12 cm, na težkih pa le 8—10 cm globoko.

ŽIVINOREJA

Lepi sončni septembrski dnevi so letos omogočili prav vsem, tudi zamudnikom, da so lahko pospravili otavo, ki je letos dala tako v količini, kot tudi v kakovosti prav dober pridelek. Sedaj v mesecu oktobru izkoristimo jesensko pašo kolikor časa le moremo, ker tako štedimo suho krmo. Tudi je za živino paša najbolj zdrava in cenena krma. Ko pa bo nastopila slana, spuščajmo živino na pašo šele v popoldanskih urah. Kajti zmrzla krma je živini nevarna, pri breji živini povzroča tudi zvrženje, zato bodimo previdni. Tudi listja od pese in repe ne polagajmo samo in v prevelikih količinah, ker povzroča drisko.

Ako še nismo, bomo sedaj napolnili silosne jame. Poleg koruze in listja od okopavin bomo dodali še otavič, v kolikor ga nismo popasli, da tako prav vse koristno izrabimo.

Ko smo pospravili vso krmo, ugotovimo, če jo bo dovolj za vso živino preko zime. Če bomo ugotovili, da nam bo krme primanjkovalo, spravimo že sedaj stanje živine v sklad s pridelano količino krme, da nam ne bo spomladi živina stradala. Upati pa je, da bodo letos večinoma imeli dovolj krme za svojo živino preko zime.

Ako še nismo, bomo sedaj začeli pitati svinje za zakol ter jih ne bomo več puščali na prosto. Svinje za pitanje naj imajo mir, zato jih oddvojimo od plemenskih pračičev in svinj. Te bomo še vedno spuščali na pašo in na tekališče, da se utrdijo proti mrazu.

Prve järke nam bodo začele sedaj že nesti. Stare kokoši, zlasti tri- in večletne izločimo sedaj. Skoda je, da bi jih še dalje imeli, ker so se znesle in preko zime itak ne bomo imeli jajc od njih. Preskrbimo si sedaj dobrega petelina za prihodnje leto od kakega poznanega dobrega rejca, da tako osvežimo svoje plemo in da tudi zboljšamo nesnost svojih kokoši. K. O.

Zunanji znaki dobre krave

Dobra krava z visoko mlečnostjo ima vse znake čisto ženske živali. Težka glava in močne kosti so oznake za moške živali. Zato

pravimo, da ima krava volovsko glavo, če glava zaradi nesorazmerne velikosti ne napravi na opazovalca vtisa ženskosti. Kakor glava mora vsa njena pojava napraviti splošen vtis popolnoma ženske živali. Tak vtis izraža žival že od svoje mladosti. Celotno pri bikih zelo mlečnih linij se opažajo bolj ženski znaki.

Če gremo pri vzgoji goveje živine za tem, da mlečnost povisujemo do najvišje mere, moramo živali že od prve mladosti vzgajati in hraniti drugače, kot druge, ki jih ne redimo za plemo. Zenske živali, ki spadajo zelo mlečnim sortam, navadno kasno dozorevajo. To ima za posledico, da se posamezne kosti, celi udje in tudi hrbtnica bolj razvijejo v dolžino. Posebno se pri visoko mlečnih kravah razvijejo zadnji deli telesa in to v dolžino in širino. Temu je vzrok tudi prehrana teleta v času brejosti, kot tudi sam proces rojstva, ki se pri dobrih kravah redno ponavlja; pa tudi razvoj mlečne žleze je s tem v zvezi.

Zelo važen znak visoke mlečnosti je lahka, sorazmerno dolga in ozka glava, velike, mirne oči, gladki in trdi rogovi. Vrat je dolg in ozek. Gornji deli udov so krajši, dolnji svobodni, daljši.

Rep je dolg in tenak. Pleča so kratka in ožja kot pri drugih živalih. Hrbtna linija je pri dobrih živalih skoraj ravna, le pri starejših nekoliko uleknjena. Prsa niso posebno izrazita in globoka, pač pa dolga.

Najvažnejši znak, po katerem presojava mlečnost naših krav je gotovo izgled in sestav vimena, v katerem se stvarja mleko.

Dobro vime je veliko in dolgo. Prehod vimena v kožo ne sme biti hiter. Oster prehod v kožo daje vimenu okroglasto obliko, ki ni znak dobre mlečnosti. Vse četrtnine vimena so dobro in enako razvite. Velikokrat opažamo, da je prednja polovica vimena slabše razvita, kar tudi kaže na slabšo mlečnost. Sesci so pri dobrem vimenu približno enaki in dosti oddaljeni drug od drugega.

Vážna je tudi presoja oblike: in obsega vimena po molži. Ta presoja zahteva veliko vaje, ker mora biti odvisna od starosti živali, stanja brejosti, števila povrženih telet

in trajanja laktacije. Lažje je presojati po vimenu krave v začetku laktacije kot one, ki so pred presušenjem. Cim bolj se zmanjša obseg vimena po molži, tem povoljneje je za mlečno sposobnost. Ker moremo to svojstvo vimena ugotoviti le v zvezi z molžo, upoštevamo obnemo tudi količino namolženega mleka.

Važna sta tudi izrazitost in obseg mlečnih žil, t. j. krvnih žil, ki odvajajo kri iz vimena v trebušno votlino. Seveda bi bile za presajo še važnejše one krvne žile, ki dovajajo kri v vime iz trebušne votline, vendar teh ne vidimo.

Najsigurnejše določujemo mlečnost na podlagi redne molzne kontrole in na podlagi rodovnikov. Skoda, da so nam ti podatki le redko na razpolago. Zato se moramo posluževati za presajo mlečnosti znakov, ki smo jih spredaj navedli. Krave, ki kažejo navedene znake, izpolnjujejo navedene zahteve in se približujejo navedenim normam, so verjetno dobre krave z visoko mlečnostjo. -s.

Nega konjskih kopit in podkovanje

Divjega konja je narava obdarila z odličnimi kopiti. Udomačenje pa je imelo za posledico degeneracijo (izroditve) tudi tega dela telesa, ki je za konja tako važen. Če ima recimo krava slabe noge, ne vpliva toliko na njeno gospodarsko sposobnost. Če tudi njenih telet za plemo ne moremo uporabljati, je vendar lahko dobra mlekarica in kot taka v gospodarstvu morda zelo koristna. Če pa ima konj slaba kopita, ga ne moremo kaj prida uporabljati za delo in še

manj za plemo. Zato je gospodarstvu samo v breme.

Še tako dober voz ni za rabo, če so kolesa slaba. Toda pri vozu je mogoče kolesa izmenjati; napravimo nove in voz je spet v redu. Kopit pri konju pa ne moremo izmenjati. Zato moramo od vsega začetka paziti, posebno še pri mladem konju, da se kopita pravilno razvijejo, pozneje pa, da si jih konj pri hoji ne pokvari.

Za kopito ni zdravo, da konj stoji na trdem kamnitem ali cementnem podu, v gnoju ali na vlažnem. Pod naj bo suh in primerno mehak. Navadno podlagamo lesene kocke, dobra je tudi mlačno zbita ilovica, le da se tak pod hitro pokvari. Kopitna roženina zahteva nekaj vlage, ki jo skrbimo z večkratnim rednim pranjem kopit. Škodljivo je mazati kopita z oljem in drugimi maščobami. Zadržujejo namreč prah in drugo nesnago, ki napravlja nepropustni sloj. Umestno je mazanje z vazelino le, kjer prehaja kopito v kožo.

Oblika kopita vpliva na hojo konja. Kopito je živ organ, ki raste; često raste tudi nepravilno. Zato je že pri žrebetu potrebno paziti in kopito pravilno obrezovati. Tudi zaradi navajanja je treba mladega konja na podkovanje učiti.

Podkev pri konju je treba redno menjati. Štednja tu ni na mestu. Rožni del hitro raste; podkev ga lahko izobliči, kar ima za posledico nesigurno hojo (pozna se posebno v telu), spotikanje in druge napake. Zato s konjem vsaj vsaka dva meseca h kovaču! Podkovanje je treba napraviti z vso skrbnostjo in natančnostjo, ne, kakor pravimo, vse po enem kopitu, temveč primerno vsakemu konju posebej. -a.

PRI ČEBELICAH

Kdor se je ravnal po naših navodilih za september, je slabše družine združil in dodal plemenjakom potrebno zimsko zalogo.

Sedaj je čas, da opravimo pri čebelah še zadnja dela, da nas ne prehití zima. Panje moramo zapažiti z vso skrbjo. Ravnajmo se po vremenu. Cim topleje je, tem pozneje bomo pazili. Prezgodnja zimska odeja je škodljiva, ker začne matca vnovič zalegati. Čebele postanejo nemirne, kar se lahko vleče skozi vso zimo. Ne glede na vreme zapažimo sklad panjev že sedaj ob straneh, na vrhu in spodaj. V reže med panje porinemo papir.

Iz medišč pobereimo prazne sate. Matično rešetko pokrijemo z deščicami. Nanje položimo plaho papirja, na to pa še slamnico ali kako drugo blazino.

V plodišču denemo na dno lepenko. Nad njo položimo 2 cm široko leseno letvico, ki mora segati do palic. Po njej lezejo čebele na satje. Okenca zapažimo s papirjem in slamnico šele potem, ko pritisne mraz.

Zrela naj ostanejo še vedno zožena. Kar dar čebele nehajo izletavati, jih odpremo. Če pa opazimo, da so čebele začele živahno izletavati, zrela zopet zožimo. Večkrat nastane še v novembru tiho ropanje.

Preden spravimo sate, ki smo jih pobrali iz medišča, jih natančno pregledamo. One z belim, prosojnim in čebelnim satovjem skrbno spravimo, ostalo izrežimo in stisnimo v kepe. Nekateri čebelarji sate zažveplajo, da pokončajo črve. Jajčec pa žveplo ne uniči. Pomnimo, da je zaloga lepih satov velik čebelarjev zaklad!

Če le mogoče, pustimo sate z obnožino v panjih. Če pa to ni mogoče, potrosimo obnožino s sladkornim prahom. Spomladi delajo taki sati čudeže pri razvoju čebel.

Prazne panje očistimo in jim zapremo žrela. Orodje pregledamo in osnažimo. Poškodovano popravimo pozimi.

Če smo vsa našeta dela naredili vestno in skrbno, smemo biti brez skrbi, da bodo naše ljubljenske dobro prezimile. K. O.

SADNI VRT

Zimsko sadje je pustiti čim dalje na drevju, da popolnoma dozori in s tem pridobi na okusu in stanovitnosti. Odpadlo sadje, če je zdravo, lahko uporabljamo za marmelado ali za kis. Zrelo sadje je treba obrirati le ob lepem vremenu. Pri obiranju moramo paziti, da ne poškodujemo plodov in drevja. Zimsko sadje spravimo v suhe prostore ter pustimo, da v zabojih ali na kupih leži 12—15 dni. V tem času se razvije v sadju tako imenovano naknadno vrenje. Sadje dobi svojo pravo barvo in pravi okus. Po tem času sadje odberemo, spravimo v sadne shrambe, katere smo poprej

ražveplali, da preprečimo plesnobo in gnilobo sadja. Sadje, odbrano po 12—15 dneh ležanja je mnogo bolj stanovitno, kakor če bi ga takoj po odbiranju spravili v shrambe.

Letos bo najbrž bolj huda zima in večja nevarnost poškodbe sadnega drevja po zajcu. Pripraviti bo treba vse potrebno, da se mlajše sadno drevje zavaruje pred zajcem. Kdor nima mreže, naj sadno drevje dobro zavaruje z latami ali s koli, ki morajo biti nad zemljo vsaj 2 m visoki. Tudi s slamo ali s smrekovim lubjem lahko zavarujemo sadno drevje pred zajcem. K. O.

NAŠ GOZD

O steljarjenju

Zadnjič* je tiskarski skrat namesto »steljarjenja« napisal »streljanje«, da močno škodi gozdom. Res živimo sedaj v časih, ko tudi kvare vsled streljanja niso redke, vendar je vsebolj pogosta škoda, ki jo trpe naši gozdovi zaradi prekomernega steljarjenja.

Stelja je ena izmed najkočljivejših zadev za malega posestnika. Nekateri gozdovi pri nas služijo skoraj izključno za pridobivanje stelje. Zato jih imenujemo »steljnike«. Mali gospodar izkorišča talni nastilj kakor listje, igličevje, od drevja odpadle vejice, razna zelišča, reso, borovničevje, travo, mah in podobno. Izkorišča pa poleg tega tudi nastilj iz vejevja, ki ga klesti na rastočem ali posekanem drevju bodisi listnatih ali iglastih dreves. Koder vrše ukoriščanje stelje neprestano, ne oziraje se na zmogljivost gozda ali zemljišča, gozd kaj hitro propada, manjša pa se tudi množina stelje, ki jo je mogoče pridobiti vsako leto na gozdnem zemljišču. Ker je za malega posestnika na eni strani pridobivanje nastilja resnična potreba, na drugi strani pa gozd nikakor ne prenese premočnega steljarjenja, moramo iskati poti, da bo po pregovoru »ostala koza cela in volk sit«, to je, da bo gospodar imel najpotrebnejši nastilj, da pa pri tem ne bo trpel gozd v preveliki meri.

Večinoma bomo našli pravo pot, če bomo upoštevali tole troje: Prvič, da iz gozda jemljemo le nekaj stelje, kolikor ne škodi gozdu. Drugič: Iščimo za primanjkljaj nastilja iz gozda nadomestila drugje. Tretjič: Uravnajmo število živine sorazmerno z zmogljivostjo posestva.

Koliko nastilja lahko odvezamo gozdu, ne da bi ga preveč oškodovali? Po raznih poskusih in računih so prišli strokovnjaki do zaključka, da se more vzeti iz povprečnega gozda vsako leto približno ena četrtnina odpadnega listja, tri četrtnine pa morajo ostati v gozdu za gnojilo. Če steljarimo tedaj vsako leto na eni četrtnini gozda, se nam ni bati, da bi gozd premočno prikrajšali za naravno pognojitev, ki jo rabi za svojo rast. Seveda je množina stelje odvisna tudi od množine in vrste drevja, ki raste v onem gozdu. Gaber in bukev dajeta več stelje, kakor drugi listavci, listavci zopet več kot iglavci. Zato bomo skušali v gozdih, kjer steljarimo, vzgojiti čim več listavcev, predvsem gabra in bukve. Za steljo bomo vedno uporabljali tudi vejevje posekanega drevja. Zelo priporočljivo je nadalje, da posadimo v bližini domačije ob travnikih, na praznih prostorih ob vodah in poteh nekaj jesenov ali drugih listavcev, ki jih uporabljamo samo za pridobivanje listja s kleščanjem.

Kot nadomestilo za gozdno steljo pridejo v poštev predvsem slama, pa tudi šota in mah. Nadaljnji nadomestki bi bili še žagovina, igličevje posekanega drevja, plevel in podobno.

Kot tretja odpomoč proti prekomernemu izkoriščanju gozdne stelje bi bilo zmanjšanje števila živine na pravo stanje. V nekaterih deželah so celo z zakonitimi predpisi določili število glav, ki jih sme rediti posestnik določene površine zemljišča in gozda.

Vsekakor moramo upoštevati, da gozda ne gnojimo z nobenim drugim sredstvom, kakor z odpadlim listjem in igličevjem. Zatorej tega gnojila ne smemo gozdu v preveliki meri odtegovati, da ne opeša. —

* Na 103. strani letošnjega »Gospodarja«.